

Levnadsteckning över Lydia och Joseph Hermelin.

0.15 Lydia Maria Hermelin föddes på Gripenberg år 1856. Vid ~~tio~~ års ålder blev hon genom en olyckshändelse så svårt skadad, att hon under sitt återstående liv mer eller mindre förblev invalid.

Utom de upprepade perioder, då hon för sin sjukdoms skull var borta från hemmet, vistades hon ständigt där, tills hon vid ungefär 25 års ålder någon tid var guvernant för hovjägmästare Ankarcronas barn på Fureholm.

Från omkring 1896 bodde hon tillsammans med tre vänningar på Ekenbergsvik utanför Södertälje. Därifrån flyttade de fyra vännerna till ett par olika platser i och strax utanför Stockholm. Sin-a sista år tillbragte Lydia på Högåsens pensionat i Karlskoga.

Hon avled 1937.

Den 22. april 1857 föddes Joseph Hermelin. På hösten 1866 började han sin skolgång i Jönköpings H. A. läroverk och avlade sedermera sin mogenhetsexamen i Stockholm.

Han arrenderade Gripenberg och Mörbylund i Småland under några år, varefter han flyttade till Östergötland, där han de första åren verkade som förvaltare på Renstad och sedermera övertog skötseln av Ulfåsa. 1916 efter hans faders, Friherre Axel Hermelin, död blev Gripenberg åter hans hem och hans verksamhetsfält, och här slutade han ^{den} 28/3 1938 sitt långa verksamma liv.

Förvisso fingo barnen till Axel Hermelin och Eugenia Fjellstedt i födseln många skiftande gåvor, och naturligtvis bidrog också den miljö, i vilken deras barndoms- och uppväxttid förflöt, till att dana dem till en skara säregt utpräglade, rikt utrustade, ovanliga personligheter.

Deras hem, det vackra Traneryd, med sin förtjusande blomsterrika park, sina stora resurser och många möjligheter till

nöjsamma företag måste väl hava varit den idealiska platsen för en stor skara barn att växa upp på.

Släktingar, vänner och även många alldeles udda personer gästade hemmet, som hade en mycket stor tjänarestab. Dessutom fanns ju det som gjorde livet på en herrgård så innehållsrikt, en hel hop glada, snälla och vissjungande arbetare i vilkas sällskap särskilt Joseph hade sin fröjd. "Ingenting," säger han, "beredde mig under mina tidigare pojkår större glädje och tillfredsställelse än att vara ~~xxxxxx~~ tillsammans med och fraternisera med drängarna och de gamla torparna på Traneryd."

Barnens far var, som för den tidens familjefäder var brukligt, mycket sparsam, men när det gällde något väsentligt såsom sjukvård och undervisning visade han ingen njugghet. Särskilt för Lydias skull brukade modern och några av barnen upprepade gånger vistas långa tider i Stockholm och Marstrand, och vintern 1883-84 tillbringade både Lydia och Karin i Köpenhamn för att söka bot för kroppsligt ont.

Modern var mild och god, och på sätt och vis gick det som förut nämnts präktigt till på Traneryd. Men ändå ger skildringar från detta hem ett beklämmande intryck.

Kanske var fadern för sträng. De äldre syskonen i synnerhet voro rädda för honom och gingo gärna ur vägen, när han kom. "Vi besvarade pappas morgonhälsning vid frukosten med tafatta bugningar" heter det.

Kanske orkade och hann inte deras mor med den ständiga omvårdnaden av sina små, medan deras skara snabbt ökades och mycken sjukdom sedermera tillstötte. Barnen synas i hög grad hava underkastats de uppfostringsmetoder som svenska hushållsmamseller och schweiziska bonner bestodo, och i Jönköping hade olika unga informatorer full befogenhet att bestämma över det lilla skolhushållet och dess medlemmar.

Mellan syskonen rådde stor sammanhållning, men Lydia blev mycket snart den av familjen, som de övriga helst sammanhölls omkring. Själve Baron Axel försummade ej gärna att dagligen besöka sin dotter i hennes sjukrum.

"Lydia var glittrande glad," säger brodern Eric, "hon var varmhjärtad och hade en utpräglad humor. Av oss syskon var hon den mest begåvade. Hon hade en underbar, enastående begåvning. Av Bröderna och deras informatorer inhämtade hon litet grunder i språk och lärde sig sedan själv tyska, engelska, franska, latin och grekiska. Hon översatte Marie-Sophie Swart^z' ^{romaner} memoarer med flera böcker till tyska och skrev lätt och ledigt vers på horatianska versmått."

Systerⁿ Ebba utfyller bilden av denna unga flicka: "Lydia hade alltid ont, men hon var så livlig att hon duperade människor"

Hon måste också som barn och ung ha varit mycket vacker med sina underbara ögon och fina drag och det korta håret i lockar.

Det är väl troligt att året i Köpenhamn och tiden däromkring var en period av Sturm und Drang för både Lydia och Karin.

Något senare blev Lydia djupt gripen av Frälsningsarméns förkunnelse, och i samband härmed sökte och fann hon sina likatänkande, trofasta vänner Ebba Schytte, Adèle Willman och Jenny Svensson, major i Frälsningsarmén. Hur mycket Lydia själv gav sina vänner av sitt innersta, vet man ju ej, men mot andra blev hon under de senare ungdomsåren och allt framgent mycket inbunden. Hon isolerade sig också från sina anhöriga men brukade växla brev och små gåvor med Joseph och Ebba på födelsedagarna. Hennes livs patos: Önskan att kunna lätta bördan för de mindre väl lottade, en åstundan som följde henne under hela livet, visade sig redan tidigt under åren i hemmet. Hon bildade och ledde söndagsskolor

och syföreningar på sin fars gårdar och försökte även ordna med bad för de underhavande, försök, som inte riktigt gillades av Friherrinnan Eugenia.

Innehållet i hennes testamente uppenbarar nog vilka institutioner och personer, som till slut lågo henne mest om hjärtat. Ersta Diakonissanstalt, de fattiga i Södertälje, vilkas granne hon så länge varit, och många, många ensamma och obeaktade kvinnor.

Ännu kan man råka någon person, som när namnet Hermelin blir nämnt, med värme och tacksamhet talar om den goda hjälp, som utgått från Fröken Lydias hand.

Efter skolgångens slut fick Joseph det för en 20-åring ingalunda obetydliga värvet att sköta Gripenbergs och Mörbylunds fideikomisseegendomar.

Han bodde då hos sin farmor, gamla Friherrinnan Ebba Ribbing, och betalade kost och logis med en kanna söt mjölk per dag. Ebba Ribbing hade sin glädje i denne sonson, som hon fostrade och älskade, vägledde och undervisade till mycken bättnad för hans gärning som lantman. Under dessa år utvecklades han från en tafatt och som han själv påstod hållningslös yngling till en frejdig, djupt intresserad och t. o. m. ganska framgångsrik jordbrukare och till en ⁴man, som blev färdig och värdig att vinna den förtjusande Honorine von Koch på Gottenvik och hemföra henne som sin maka.

Att han också hade förmåga att göra sin hustru lycklig under den korta tid som detta äktenskap varade, därom vittna Honorines meddelanden till mor och systrar. En ljus lycka och ungdomlig glädje med här och där ett inslag av en liten förnumstig bävan för uppgiften att vara en god matmor för de talrika underhavandena, talar ur dessa brev.

Det var på Tåkersgården Renstad som det första hemmet reddes och Gösta föddes, och på Ulfåsa som lilla Honorine Louise två år efter brodern kom till, och som hennes mor några dagar senare

dog.

Ungefär vid denna tid beslöt Joseph, som det föreföll helt plötsligt, att bliva nykterhetsman. Beslutet blev hållfast och av ingripande betydelse för hela hans liv. Om detta steg yttrade en god vän efter hans död: "Av en helig kallelse drevs denne djupt ödmjuka och ytterst försynte man in i en intensiv och oförtruten strid mot särskilda folksynder i vår nation. Av Guds särskilda kallelse kom det sig att denne fridens man blev en modig och stark kämpe. Han var en benådad väl-talare, men det var dock inte språkets och röstens skönhet, som gjorde det djupaste intrycket, utan det var elden, som brann där inne i själen och sände ut gnistor till alla som lyssnade."

Samme vän fortsätter: "Jämte det, att han förde denna oförtrutna kamp för medmänniskors frigörelse ur last och nöd, gav han tid och kraft åt många offentliga uppdrag. Men han försummade därför inte ledningen av gods och gårdar utan bar bar modigt som en stor och god husbonde ansvaret för de många och det hela. Hjärtats tro och fasthet, en snabb intuitiv uppfattning av situationer och människor, en fin, rik humor jämte mångsidiga kunskaper, allt förenade sig hos honom till en sällsynt levande personlighet."

Hemmet på Ulfåsa omhändertogs först av svägerskorna Adèle och Mathilda, sedermera av systern Karin och från hösten 1899 av en andra maka, med vilken åter en ung flicka von Koch inlemrades i den hermelinska gemenskapen.

Så rullade åren vidare, händelselösa, om man så vill, men ändå så fulla av innehåll. Glädjeämnen fattades inte och inte heller bekymmer. Särskilt var det under Ulfåsa-tiden ofta ont om pengar, en inte alldeles ovanlig företeelse i ett jordbrukarhem.

En lättsammare make kan ingen glädja sig åt, det var min beständiga tanke. God, trofast och chevaleresk var han. Så roligt hade vi med varandra, att Joseph t. ex. på släktmötena liksom

kusinerna från Marieberg, Österby m. fl. hermelinshem, mest sökte sin hustrus sällskap.

Under de sista åren av sitt liv fick Joseph alltmera svårt att röra sig och blev till slut helt hjälplös.

Man kunde undra hur det var möjligt för en så livlig och verksam människa att så helt kunna underkasta sig, att bara taga på sig den börda som lades på honom och alltfört vara god, glad och full av humor. Den som kände honom känner också förklaringen. En djup och levande förtröstan till en kärleksrik, allvis Fader i himmelen var den kraft, som bar honom genom sorger och svårigheter och den sista tidens långa år.

Gripengerg i juni 1942

Jane Hermelin.